

של חברתו, על הפרחים האבלים על אבי דע. מפני שאבידע אהב פרחים. שני הרגלים של אותו לילה: נער בעל צחוק מלכך מקיבוץ, שאהב פרחים ושלום. נכר מרמאזלנה, שי כתב שירים רומנטיים. נער שיצא לפעולה כדי להגן על בני-עמנו, וי נהרג. נכר שגהה דביירות כדי ל-הילחם למען עמו, ונהרג. אבידע שור, המסמל בעינינו את כל הטוב והיפה — ושכני שכס רואים בו רוצח נתעב, כובש מגואל בדם. כמאל נאצר, המסמל בעינינו את תאוות הרצח המטרופת של חבורת טרוריסטים, צמאתים — ושכני-שכס רואים בו משורר של תחייה לאומית, לוחם-שיחורר, קדוש שמסר נפשו על מיובח עמו.

## מוחה של אגדה

חד עם כמאל נאצר וחבריו מתה אגדה — האגדה ש"למעשה כבר קיים השלום בין שני העמים."

אגדה זו נולדה כמו אגדות רבות אחרות אצלנו, וגם אצל עמים אחרים. משהו מר ציא סיסמה לצורכי הרגע, כדי להצדיק מהלך פוליטי כלשהו. חוזרים על הסיסמה, כדי לשכנע את הזולת. גם הסיסמה ה-אוילית ביותר לובשת אדרת של אמינות, כאשר חוזרים עליה פעמים הרבה, ובסוף מתחיל בעל הסיסמה עצמה להאמין בה. פעם המציא משהו, בסביבתו של משה דיין, סיסמה. הנה, יש כבר שלום בין ישראל ובין הערבים בשטחים המוחזקים. "למעשה", ולראייה — הגשרים פתוחים, החיים מתנהלים, כסדרם, הערבים עובדים בישאל ומשתכרים יפה, הכל בסדר. אם יש כבר שלום — אין צורך לעשות שום.

ואם אין צורך לעשות שלום — אין צורך להשקיע על החזרת השטחים.

ואם אין צורך להשוב על החזרת השטחים — אפשר להתנחל בי-הם, להפקיע ולקנות קרקעות, ל-



חדר השינה של כמאל נאצר בבירות, בו מצא את מותו. לדברי כתבים שלף ברגע האחרון את אקדחו, שלא היה טעון כי, כפי שאמר לעיתונאים זרים, "אין לי מושג איך מטפלים בנשק."

ישבנו בחדר של נכבד בשכס. על הקיר היחה תלויה פעם תמונתו של המלך חוסיין. עוד נשאר כתם בהיר במקום. הוא מוסתר רק חלקית על-ידי תמונת-נוף. כמאל היה אחד מבנינו. הוא פעל למען עמו, ולכן הוא נרצח. אומר אחד הנוכחים, איש משכיל בגיל העמידה. זוהי אחת התופעות הנראות מוזרות ביותר בעיני ישראל, הי משוחח עם פלסטינים: דמרות שי הפידאיון עוסקים בטרור, אין הרוי גת כמאל וחבריו נראית להם כי מעשה-מיחמה גיטימי, אלא כי רצח ברברי.

בין האבלים על מות אבידע שור והר אבלים על מות כמאל נאצר חוצץ, בין השאר, גם קיר של מילים. בעיני הישראלים, כל האירגונים הפלס-טיניים הם, מהבלים. זהו שם כולל. ההל על כולם, ללא יוצא מן הכלל. אולם בעיני הפלסטינים, "האיר" נון לשיחורר פלסטין" הוא גוף פני-ליטי המאחר בקורבו את כל הפי-גורמים והאישים של העם הפלסטי-מיני מחוץ לשטחים המוחזקים. הם מתייחסים אליו כפי שאנחנו התי-ייחסנו, בזמנו, לסוכנות היהודית, ממשלת "המדינה שבדרך".

באירגון-השיחורר (אש"ף, בקיצור) יש מיגוון רחב של נטיות ומגמות — החל ביסודות מתונים וכלה בקבוצות קיצוניות. כמאל נאצר היה ראש המחלקה המדינית והדובר של אירגון זה. בעיני הפלסטינים לא היה "טרוריסט", אלא מנהיג פוליטי. גם האנשים שנהרגו בפעולות-מיסותרין ברומא, פאריס וניקוסיה היו פעילים פוליטיים של

## שדה הקרב

שני עורכי אל-פג'ר נאסרו בעוון הסתה והפרת תקנות הצנזורה. בגלל פירסום שירה של אם כמאל, וכתבה שהתימרה להוכיח שפעולת-ביירות הוכנה בשיתוף עם שרותי-הביטחון של ירדן.

אז מה?

אל-פג'ר ("השחר") מופיע בירושלים, יר-ירושלים אינה כפופה למישל צבאי. היא שטח ישראלי ריבוני. העורכים הם תושבי השטחים המוחזקים.

אם הסיפור על שיתוף-פעולה ישראלי-ירדני בפעולת ביירות הוא עורבא פרח, לא היה הצנזור טורח לאסרה בעיתון ישר-אלי. כי הצנזור הישראלי הוא איש צבא, האוסר רק דברים העלולים לגלות סודות צבאיים, אין לו תפקיד פוליטי.

מסתבר שבקטנתונים ערביים, גם בישראל, יש לצנזור תפקיד אחר. הוא אחראי למצב-הרוח של הי-אוכלוסייה. כמו כל צנזור ככה מישי-פר של כיבוש צבאי.

לערבים בשטחים הכבושים, כולל ירו-שלים המיוחדת, מותר לפרסם מה שהם רוצים. יש להם חופש-הבעה כימעט מלא "כימעט" — כי ברגע של משבר נעלמות הפיקציות הפורמליות והפוליטיות, וחוזרת המציאות: מישטר של כיבוש ואוכלוסיה כבושה. בלי חוקמות.

ייתכן שהמסודות האחראיים כבר מצטעי-רים עכשיו על מאסר השניים. אפשר היה להתאפק. אפשר היה לאפשר להם לפרוק את המחשך במשך כמה ימים, במאמרים ובמודעות-אבל ובשיירים. לא נורא. המאסר היה מעשה נחפו ולתי-יחושב. דיין שטוט איבד את עשתונותו וירגע.

אבל המאסר הוכיח שמאחורי החזית השלווה של "מישטר הכי-בוש הליברלי" מסתתרת נכונות נחושה להנהיג בירגע מישטר-כיבוש תקף, בשעת הצורך. ובעלי המישטר יודעים שצורך זה יבוג דהצורך בכל עת, מפני שאין שלום, ואין שני עמים החיים בי-צוותא, ואין שיווי-דימעשה, אלא יש עם אדונים ועם כבוש, שלא השלים עם גורלו.

## א' הם "המחבלים"?

ה חישוב העם הזה על "אירגוני המחבלים" הם התפרצות הרגשות שלו אחרי פעולת ביירות היתה רק אבל על מותם של בני מישחת פלסטיניות — או הודחת עם האירגונים עצמם?



זוהי גופתו של דובר החזית לשיחורר פלסטין, איש פתח, כפי שצולמה מייד אחרי פעולת ביירות, על ריצפת דירונו. בעשרות כדורים מתת-המיקלעים של חיילי צה"ל, היא היתה כולה נקובה

## כמאל נאצר

שדכם במדינת ישראל. כך נולדה אגדה. העיתונים התחילו ל-הדפיס אותה. הטלוויזיה צילמה אותה. יצחק בן-איהרון הסתמך עליה בראיון בי-שבעון אמריקאי. חיים הרצוג אמר בתוכי-ניתו של דיוויד פרוסט, בתגובה על דברי הפלסטיני: "אתה קול מן העבר. המציאות היא שיש כבר שלום בין ישראל ותושבי השטחים המנוהלים..."

וכך, כמעט-כימעט, נעלמו מידי-יון ערבים, תושבי הגדה ועזה, וי-נעלמה חבטייה העיקרית של קיומי-נו והכל בא עז מקומו בשדום — בלי מאמץ. בלי מחור. די היו בי-סיסמה.

והנה, בכמה עמודים מודפסים, בהפגנה אילמת של אבל ועם, חיסלו "ערביי ה-שטחים" עלומי-השם-והזהות, את האגדה. והמדינה כולה נדהמה והודעזה. הייתכן? !? תושבי השטחים, האנשים הטובים העובדים עז פרי-גומי בניינינו ובפרדסינו, מתאכ-לים על טרוריסט? עיתונים ערי-כיים מופיעים במיסגרות שחורות,

## אחתה לכפפת האשי

עוד אגדה קפנה מתה באוחו יום. האגדה של "הכיבוש הליברלי". ישראל משפלת בתושבי השטי-חיים הכבושים ככפפות של משטי-וכפיקחות רכה מאד. אבל מתחת לכפפה יש אגרות שני ברזז — וזה הציץ דרגע מבעד למשי המבריק.



## התמונה האחרונה

של כמאל נאצר, כפי שצולם בחסבת-עיתונאים מטעם אירגון השיחורר בבירות.

אש"ף, דובריים ותועמלנים, ולא מבצעים. (קשה, כמובן, למצוא הקבלה למצב זה. אך אנחנו ידענו בשעתו להבחין היטב בין עסקני הסוכנות היהודית לבין מפקדי ההגנה, וגם בין אנשי ההגנה לבין ראשי אצ"ל ולח"י. בעיני הבריטים היו כל אלה "טרוריסטים", ובשבת השחררה נאסרו משה שרת ודוב יוסף יחד עם אנשי ה-"פלמ"ח, וכולם יחד נכלאו עם אנשי האצ"ל ולח"י בלטרון ורפיח).

אצלנו אין אבחנה בין אירגון לאירגון. בפעולת-ביירות פוצצה מיפקדת, החנית העממית הדמוקרטית לשיחורר פלסטין, פלג שמאלי-קיצוני קטן שאין לו כימעט השפעה ופעילות, אך החביב במיוחד על השמאל החדש האירופי. מדוע פוצצה דווקא מיפקדה זו, ולא של הגופים האחרים, האחראיים לפעולות-טרור נרחבות? אין לדעת. נראה שבחירת המטרה היתה מיקרית למדי. כשם שלא נעשתה הבחנה ברורה בין השידאיון הקיצוניים, מסוג ספטמבר השחור, ובין הפעילים הפוליטיים באש"ף. נדמה לי שאם אנחנו נתונים במאבק עם הפלסטינים — וכיום זוהי מלחמה ממש, המעסיקה את מיטב כוחותינו — מצוים אנחנו ללמוד לא מביבה האירגון-נים, להבחין בין המגמות השונות במחנם, לאתר את מיקומו של כל איש וכל גוף על המפה המדינית והמיבצעית. המושג הכורזי "מחבלים", שהוא חסר תוכן מדויק, מפריע לנו ככך. אם לא נדריק יותר, נמצא את עצמנו